

ÖRGÜTSEL POLİTİK DAVRANIŞIN ANALİZİ:

“İzmir Yazılı Basınında Bir Uygulama”*

ABSTRACT

Organizations are political fields where interest groups compete with each other in order to maintain their powers in the face of internal and external uncertainty, confusion, insufficiency and restrictions.

In this sense, although the two phenomena (power-politics) that are the basic dynamics of organizational behavior and form internal connections with each other are as old as the organizational structure, they have become sine qua non of the organizational identity of our time. Since they are perceived as the axis of struggle of the organizations, various units have been formed and politics are devised within the organization towards criticizing politics

In the light of the above information, the basis purpose of the current study is the investigation of the perception of employers in the field of distribution of power in İzmir press media organizations (on the basis of the difference between regional local press media) and the prevalence of political behavior. Cultural approach and contingency theory were taken as basis in this study. Power and politics have been analyzed theoretically in depth. Then the data obtained from the field study have been interpreted and the conclusion has been reached.

Key Words: power, policy, political strategy, ethics of politics

ÖZET

Organizasyonlar dış ve iç çevredeki belirsizlik, karmaşa ve kaynak yetersizliğine bağlı olarak; farklı güçlerin birbirleri ile mücadeleye giriştiği ve gücün savunusu uğruna, çeşitli stratejilerin uygulandığı, politik alanlardır.

Örgütsel davranışın bu temel gerçeği, günümüzde yaşanan küreselleşmeye koşut olarak farklı boyutlarda, yükseliş trendine geçmekte ve desteklenmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada; politik davranışların ne olduğu ve altında yatan etkenler analiz edilmiş ve politik davranışı pekiştirmeye yarayan strateji ve teknikler ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir.

Konunun yazılı basınında nasıl yansıdığını saptayabilmek amacı ile İzmir (Ulusal ve Yerel Basın farklılaşması temel alınarak) yazılı basınında bir alan araştırması gerçekleştirilmiş ve bulgular, koşulsallık kuramı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler; güç, politika, politik teknikler

* Yard. Doç. Dr. Ahsen Armağan Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

Giriş

Organizasyonlar, çoğu yönetsel kuramlarda söz edildiği gibi, ne sadece etkinlik, verimlilik, kalite, yenilik ekseninde, amaca ulaşmak için, rasyonel ve harmonik davranışların oluşturduğu bir bütün, ne de eleştirel kuramlarda sözü edildiği gibi, sınıf çatışması üzerine temellenmiş, örüntülerin olduğu alanlardır. Bunların her ikisinin de arasında yer alan, iç ve dış çevre konjonktürüne uyum sağlayabilmek için informel toplulukların oluşturulup dağıldığı, aktörlerin bir birleri ile güç pazarlığına giriştiği ve çıkarların savunusunun yapılması uğruna politik, strateji ve taktiklerin geliştirilip, yaygınlaştığı dinamik alanlardır.

Örgütsel davranışın en temel dinamiklerinden olan güç ve onun eylemsel uzantısı olan politik davranışlar ve bu uğurda geliştirilip uygulanan stratejiler, hiç şüphesiz ki örgütlerin varlığının temel gerçekliği olarak her süreçte kendisini hissettirmiştir. Ancak süreç içindeki davranış örüntüleri iç ve dış konjonktüre göre de farklılaşmıştır.

Sözü edildiğinde olumludan çok olumsuz yan anlam ve çağrışımlara sahip olan, bu paradigmlar, günümüz küreselleşen, aşırı rekabetçi ortamında, daha çok, gereksinilen, desteklenen ve sığınılacak liman olarak görülen dinamiklerdir. Bu nedenle, neo-liberal politikalarla birlikte yükseliş trendine geçen bu gerçeği yadsımak yerine irdelemek, mağdurları olmak yerine, oyunun kurallarını bilmek daha gerçekçi bir bakış açısı olacaktır.

Belirtilen nedenlerle bu araştırmanın temel çerçevesini iç ve dış çevresel etkenler veri kabul edilerek. Genel olarak politik davranışın ne anlama geldiği betimlendikten sonra yazılı basın örgütlerinde karşılaşılan politik davranışlar incelenmektedir. Yazılı basında politik davranışa iten faktörlerin neler olduğu, hangi politik taktiklerin geçerli olduğu ve bunların güçle olan ilişkileri kuramsal olarak analiz edildikten sonra gene konuyu destekleyen, bir de alan araştırmasına yer verilmektedir.

Kültürel perspektif ve koşulsallık kuramı çerçevesinde ele alınan bu araştırma, betimsel (tasviri) nitelik taşımakta ve alandan elde edilen bulgular istatistiki olarak değerlendirilmektedir.

A- Örgütsel Politik Davranışın Analizi

Politik davranışlar; gücün savunusunu meşrulaştırmak ve yeniden üretebilmek için, çıkar elde etmeye yönelik, sosyal psikolojik içerikli davranışlardır. Gücün korunması; formel örüntüden öte, politik ortamın yaratımı ve politik taktiklerin geliştirilmesi ve uygulanması ile mümkündür.

Örgütsel tarih kadar eski olan politizasyon ve politik davranış örüntüsü, her dönemde görülmekle birlikte, süreç içinde form değiştirerek, dönüşerek süreklilik göstermektedir. Örneğin dış ve iç konjonktürel durumun görece statik ve belirgin olduğu dönemlerde ona uyum sağlayacak şekilde, fazla yönetsel hiyerarşik katmanların yer aldığı dikey ve dikey kurmay yapılarda, emir-komuta zincirine bağlı merkezi uygulamalar başat olduğu için, politik davranışlar yadsınmış ve olabildiğince bastırılmıştır. Buna karşın günümüzde; küreselleşmenin doğurduğu, belirsizlik, karmaşa, heterojenite, dinamizm, teknolojik yeniliklere bağlı olarak, hiyerarşik katmanların elemine edilmesiyle yataylaşan ve daha az yönetsel katmanlara sahip olan örgütler, iç ve dış çevreye uyum sağlayabilmek için, daha çok esnekleşmekte ve ademi merkezîyetçi uygulamalara yer vermektedir. Bu bağlamda da politik davranışlar ve politik ortam, Alvin Toffler'in, Future Shock ve Powershift adlı kitaplarında sözü edildiği gibi temel mücadele eksenini ve denetim mekanizması olarak (Toffler, 1990: 21) yüceltilen değerler haline gelmektedir. Hatta çoğu örgütler, politik davranışları ve güç oyunlarını legalleştiren ve bireylerin algı ve izlenimlerini bu uğurda yönlendiren politik eylem komiteleri (PAC) yada özel eğitim programları uygulamaktadır (Reitz, 1997: 435).

Politik davranışlar konusunda klasik örgüt kuramcılarında günümüze kadar pek çok tanım geliştirilmiştir. Örneğin Max Weber; politik davranışları, sosyal ilişki içinde bulunan aktörlerin, dirence karşı koyma potansiyelinin sürekliliği olarak tanımlamıştır (Myers, 1990: 240). Günümüz koşulsalcı akımın temsilcileri için politik davranış (Robbins, 2003: 351) örgütsel çatışma ve manevralarla baş edebilme ve onları alt etme potansiyeli olarak görülmektedir. Genel bir tanım vermek gerekirse politik davranışlar, etkileşimsel ve ilişkisel evrende, etkileyen aktör yada grubun kendi istek ve beklentileri doğrultusunda, diğerlerinin, bilişsel evrenini, tutum ve davranışlarını, çıkarları uğruna etkileme ve izlenimleri manupule etme becerisi olarak tanımlanabilir.

Tanımları çoğaltmak mümkünse de örgütsel politik davranışta anahtar olan etmenler şu şekilde açıklanabilir.

- Örgütteki politik davranışlar, resmi görev tanımının dışında kalan, informal nitelikli davranış örüntüsüdür.
- Gücün inşası, dağılımı ve yeniden üretimi ile ilişkilidir. (Güç; sahip olanlarca yadsınan, arayanlarca örtük yürütülen, sahip olunduktan sonrada kaybedilecek endişesi taşıyan bir paradigmadır. Bilişsel şemaların oluşturulması ve yeni toplumsal gerçekliğin inşasında önemli rolü olan ideolojiler, gücün yapılandırılması ve üretiminde önemli rol oynarlar. Bu nedenle güç ideolojik kodlar taşıması nedeni ile ideolojilerle yakın bağlantılıdır. Gücün diğer bir özelliği de sahip olduğu ayrıcalıklı kaynaklardan ötürü, diğerlerini kontrol altına alıp, bağımlı tutmasından kaynaklanır.) Bu nedenle politik davranışların altında yatan örtük mesaj ideolojiktir, ve güce bağlı denetim ve bağımlılık ilişkisine yöneliktir.
- Politik davranışlar lehte yada aleyhte verilecek kararların amacını, kriterlerini (seçeneklerini) ve sürecini etkilemeye yöneliktir.
- Olumlu, olumsuz, legal yada illegal boyutlu davranış örüntüleridir: Örneğin; danışmanlık hatta yada izlenim yönetimi, örgütteki işgörenlerin motivasyonunu ve performansını artırmaya katkı sağlayan politik davranışlardır (Pfeffer, 1998: 46-48). Günlük yaşamımızda karşılaşılan, yönetici hakkında dedikodular, kurallara karşı geliş, informel örgütlenme, örgüt kararlarına tepki, dış kurumlardaki profesyonellerle bağlantı kurma gibi davranışlar, legal politik davranışlar içinde değerlendirilebilir. İlegal boyutlu davranışlar arasında da saboteler, protesto eylemleri türünde politik davranışlar, ise de örgüt içinde oldukça ender karşılaşılan tipte davranışların yansımasıdır.
- Politik davranışlar kaynakların eşit olmayan dağılımıyla da ilişkilidir. Örgütler değişik amaç ilke ve beklentilere sahip, farklı bireysel kimliklerin entegrasyonuna dayalı topluluklardır.

Bu bağlamda, bütçeler, proje dağılımı, ücretlendirme, kariyerde ilerleme, gibi kaynakların sınırlı oluşu ve dağılımındaki dengesizlik potansiyel çatışma kaynağı olarak görülür (Robbins, 2003: 342). Bireysel beklentilerin ilgi ve amaçların gerçekleşmeyeceği anlamını taşımaktadır.

Kaynak sınırlılığı aşırı rekabeti körükleyen bir faktördür. Bu nedenle toplamı sıfır, yada birinin kazancı diğerinin kaybıyla sonuçlanma olasılığı yüksektir. Ayrıca sınırlı kaynakların dağılımı yoruma açıktır. En iyi performans nedir? Yeterli ilerlemenin kriteri nelerdir? Doyum yada doyumsuzluğu ne etkiler türündeki yanıt bulmaktaki sorular giderek yaygınlaşır.

Kaynak sınırlılığına bağlı olarak, genellikle örgütçe verilen çoğu kararlar, nesnellikten uzak, belirsiz ve yoruma açık değerlendirilir.

Bir örgütte kaynaklar bol, üyelerin amaç ve ilgileri de çok farklılık göstermeseydi politik davranışlara da gerek kalmazdı.

- Politik davranışlar bilişsel rol haritalarını etkilediği kadar, bireylerin sosyal psikolojik özelliklerini içeren, duygulanım alanlarını etkilemeye yöneliktir. Bu nedenle kullandığı teknikler, iletişim dolayımı ile işler. Çoğu zaman, metaforlardan, eğretilmelerden, rit ve mitlerden yararlanır (Conrad, 2000: 7-22). Özellikle örgüt içinde yeni kültürel kimliği ve ideolojilerin oluşturulmasına ve rıza üretimine yönelik politik davranışların işleyişi bu yöndedir.
- Örgüt içi politik davranışlar sosyal bulaşmaya açıktır. Yönetimin yada gruplardan birisinin politik davranışı uygulaması diğerlerine verilen mesaj olarak algılandığı için, herkes bir parça çıkarının savunusu için bu davranışları uygulamaya açık hale gelir (Bormann, 1999: 122).
- Politik davranışların örgüt içinde sosyometrik dağılımı farklılık gösterir. politik davranışlar içinde bulunduğu kurumun, kültürüne ve bireysel farklılaşmanın niteliğine göre her örgüte ve her örgüt içindeki birimlere bağlı olarak farklılık gösterir.

B- Yazılı Basın Örgütlerine, Politik Davranış Besleyen Etkenler

Yazılı basın örgütleri, düalist yapısı (kamusal hizmet üretimi ve tecimsel işlevler) gereği, diğer örgütlerden daha fazla güç biçimlerinin ve politik davranışsal ilişkilerin sergilendiği yerdir. Buna neden basın örgütlerinin dış ve iç çevresel etkenlere aşırı bağımlı oluşundan ve etkenlerle arasındaki organik bağdan kaynaklanır. Bu bağlamda bu örgütlerde politik davranışlar dış çevresel etkenler, ile iç çevresel (örgütsel) etkenler ve farklı bireysel karakteristik özelliklerin karşılıklı etkileşimi sonucunda oluşur.

a- Dış çevresel etkenler: Küreselleşmeye koşturarak yaşanan; dış çevresel belirsizlik, karmaşa, heterojenite, teknolojik yenilik ve rekabet baskısına uyum sağlayabilmek, örgütsel değişim süreci, ekonomik, sosyal teknolojik bağımlılık düzeyinin yüksekliği, hedef kitlenin karar mekanizması haline gelmesi ve beklenti yüksekliği, birer çatışma kaynağı olarak ortaya çıkmakta ve yazılı basındaki politik davranışları beslemektedir.

Bu duruma ek olarak küreselleşmeye bağlı olarak giderek dünya üzerinde yaygınlaşan neo-liberal politikalar, medyaya merkezi bir görev yüklemektedir. Açık bir anlatımla, medya ve özellikle yazılı basın bir yandan siyasal, ekonomik yasal güçler arkasındaki dengeyi sağlama (Keane, 1994: 15-50) işlevleri olan, denetim (watch dog), temsil (representation) ve bilgi sağlama işlevini yüklenmekte, diğer yandan da paradoksal olarak bu kaynaklara bağımlı kılınmaktadır. Gene bir yandan toplumsal seçkin iktidarların ideolojisini ve iktidarlarını inşa edip tekrar tekrar üretirken, diğer yandan, kamusal işlevi gerçekleştirecektir. Görüldüğü gibi, janüs yüzlü işlevlerin hepside potansiyel çatışma kaynağı ve çıkar ilişkisine dayalıdır. Koşullar diğer medya kuruluşları gibi, yazılı basının sembolik seçkinlerini, politize olmaya ve politik davranmaya itmektedir (Küçük, 1993: 313).

b- Bireysel faktörler: Yazılı basın örgütleri farklı bilişsel ve sosyal psikolojik özellikli kimliklerin yer aldığı kurumlardır. Bireylerin farklı beklentilerinin, tutumlarının, değerlerinin, ve yeteneklerinin farklılığı onların ilişki ve etkileşimsel uyumunu zorlaştırmaktadır.

Sosyal psikolojik araştırma sonuçları (Kağıtçıbaşı, 2002: 20-50) bireysel beklenti, tutum ve farklı motiv'ler ile politik davranışların ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Özellikle kendi farkındalık düzeyi yüksek olan bireylerin, kendi farkındalığı düşük düzeyli bireylere nazaran, içsel denetime sahip olması nedeni ile, güç motivini artırdığını ve çevresindeki sosyal göstergelere daha duyarlı olup konformist (uyuma) davrandığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu bireyler, proaktif düşünce sistemleri ile olayları daha rahat algılamakta ve öngörmekte bu nedenle diğerlerinin üstünde daha fazla manüplatif güce sahip olabilmektedirler. Bir anlamda Makyavelist kişilik özelliğine daha yatkın olan bu bireyler, diğer bireylere göre, daha çok politik davranış başarısı gösterebilmektedirler (Pehlivan, 2002: 20-34).

Diğer yandan, bireyler ne kadar uzun süre örgütte kalıp, o örgüte ne kadar fazla yatırım yaparsa başarı beklentisi o oranda yükselmektedir. Buna karşıt olarak alternatif görev bulma şansı azalır, bu bireylerde illegal politik davranışa yönelim daha fazla artmaktadır (Robbins, 2003: 360). Buna ek olarak riskten kaçma eğilimi yüksek olan ve örgütsel deneyimi fazla olan bireylerde de politik davranışa yönelim düzeyi artmaktadır (Robbins, 2003: 361).

c- Örgütsel faktörler: Çoğu politik davranış, çevresel ve bireysel karakteristik özellikten daha çok, örgütün karakteristik yapısından kaynaklanır. Örgüt kültürel kimliğinin ve kültürel ortamın, politik davranışlara ivme kazandırmada etkisi fazladır.

Örgüt kültürünün oluşturulmasında payı olan yöneticinin rolü büyüktür. Yöneticilerin kendi politik standartları diğer iş görenler için bir mesajdır. Gerek söylemleri ile gerekse davranışları ile diğer kişilerin politik davranışın çerçevesini belirlemiş olur. Aynı zamanda politik davranışlar daha önce de sözü edildiği gibi sosyal bulaşmaya açıktır ve genişleyen haller yaratarak, diğerlerini sınırları içine alırlar.

Bir örgütte demokratik karar süreçleri, ve katılımcılık gücün paylaşılması anlamını taşımaktadır. Karar sürecinde katılımcılar ileri sürdükleri seçeneklerin doğruluğunu savunabilmek ve katılımcılar arasında farklılık yaratabilmek için manevra ve manipulatif tekniklere baş vurmayı ilke haline getirirler. (Başaran, 1992: 40-57) Gene bu sürecin yanında örgüt içinde;

- Eşit olmayan kaynak dağılımı run oluşu,
- Görevde ilerleme olasılığının sınırlı oluşu,
- Örgüt kültürünün güven düşüklüğü yaratması,
- Rol belirsizlikleri,
- Nesnel olmayan performans ölçüm kriterleri,
- Kazan-Kazan felsefesinden çok kaybet-kazan ödül sistemleri,
- Bireylerin performans göstermede üzerlerinde baskı hissetmeleri rekabet ve belirsizlik yaratacağı için potansiyel çatışma kaynağı olarak, politik davranışların su üstüne çıkmasını sağlayan etkenler olarak görülür.

C- Politik Davranışın Olumlanması

Her ne kadar etiksel perspektiften politik davranışların düşündürücü olduğunun altı çizilmesine ve çoğu zaman bu konuda tartışma platformu yaratılmasına karşın, bazı politik davranış komiteleri (PAC) günün rekabetçi koşullarını, üyelerin kendi çıkarlarının savunusuna çevirebilecek önerileri sunmaktadır.

Bu komitelerin ortak önerilerinden bazıları şunlardır (Robbins and Hunsaker, 1996: 131-134):

Örgütte kişisel ilgi ve amaçlarınızı gündeme getirmek yerine, örgüt amaçları üzerinde durduğunuzu sık sık gündeme getirip, yineleyin. Örgütün kültürel atmosferini, değer ve beklentilerini içselleştirerek, kendi kimliğinizi ona uyarlayın ve doğru imajınızı geliştirin.

Örgütsel kaynaklar üzerinde kontrol kazanın özellikle; bilgi ve uzmanlık kaynağı, kontrol kurmada anahtar kaynaktır ve bu kaynaklar diğerleri üzerindeki denetimi artıracak kadar, güvenilir kimlikle algılanmanızı, fikir ve düşüncelerinizin kabulünü ve kökleşmesini sağlayacaktır.

Kendinizi çoğu işlerden sorumlu hissetmeye çalışınız, hissedeceğiniz sorumluluk gücünüzün pekiştireci olacaktır.

Görünür ve aktif olmaktan çekinmeyin, birçok konuda takımın üyesi olmaya çalışın, profesyonellerin toplantısına katılın ve sosyal işlevler yüklenin, lobiciliği elden bırakmayın.

Sosyal, politik ve ekonomik etki gücü olan kişilerle etkileşiminizi geliştirin. Bu bağlamda alt kademedeki kişilere de iyi davranın çünkü onlar örgütle ilgili en önemli enformasyon kaynağıdır ve hiçbir kanaldan öğrenemeyeceğiniz enformasyonu size onlar sağlarlar.

Statüleri her zaman sorgulanabilir nitelikte olan kişilerden uzak durun. Bu kişiler sizin edinimleriniz için bir kayıptır bu nedenle kendinizi riske atmayın.

Daima yöneticinizin yanında yer aldığınızı ona hissettirin, ona her türlü katkıyı sağlamaktan çekinmeyin ve onun hakkında negatif görüşlerinizi kimseyle paylaşmayın.

D- Politik Davranış Strateji ve Teknikleri

Günümüzde politik davranışı gizil kılacak, ve her örgütsel katmandaki üyeye uygun hale getirecek bazı teknikler vardır (Robbins, 2003: 367) bu tekniklerin bazıları proaktif, bazıları da reaktif nitelik taşır. Örneğin bunlardan proaktif nitelikte olanlardan ve sıkça başvurulanlardan bir tanesi izlenim yönetimidir.

İzlenim yönetimi; bireylerin, başkalarının kendileri ile ilgili oluşturdukları algı örgütlenmelerini, düşünce ve fikirleri denetleme yolu ile yönlendirme işlemidir. Genelde bu yönlendirmenin ve manüplasyonun altında, sosyal yada tecimsel yarar elde etme motivi yüksektir (Rosenfeld, 1989: 45-71). Yönlendirme, içtenlikli ve samimi niyetlerle yapılırsa, karşısındaki bireyde özdeşim (imrenme) ve benimseme (doğru bilgi verildiğine inanma) yaratacağı için nihai olarak karşısındaki bireyin tutum değişimine neden olma olasılığını yükselterek hedefine ulaşacaktır.

Bunun karşısında yönlendirme karşısındaki kişiye verilen mesajların kod açımında, samimiyetsiz olarak algılar ve anlamlandırılırsa bu kez, yarardan çok zarar getirip, güven kaybetmesine neden olacaktır. Görüldüğü gibi izlenim yönetimi proaktif ve olumlu bir teknik olduğu kadar risk faktörleri yüksek bir tekniktir.

Reaktif tekniklerden bazıları eylemden kaçınma, bazıları da sorumluluktan kaçınma biçimindedir. Örneğin; eylemden kaçınmanın altında yatan düşünce, en iyi eylem eylemsizlik olarak düşünülür. Bunlardan bazıları; kurallara fazlaca bağlı olduğunu ve ondan ayrılmayacağını başkalarına hatırlatma, karar vermekten yada iş sorumluluğundan kaçınmak için bunları başkalarına yüklemek, çaresiz görünmemek için stratejik durumlarda aptallığa sığınmak, olay ve verileri ileri sürerek başkalarını korkutup sindirerek işten kaçınmak, olayları aşırı germek yada aşırı yumuşatarak işi sürüncemede bırakmak, vakit kazanmak için işi yavaşlatmak (Ashforth, 1990: 621) gibi tekniklerdir.

Diğer taraftan sorumluluktan kaçan reaktif nitelikli politik davranış tekniklerinden bazıları; supervizörün önerdiği ve başarı şansı yüksek projeleri almak, çatışmadan kaçmak için, söyleneni yada yapılanı her aşamada doğrulayan sağlam olan taktiklere sığınmak, başkalarının ceza sorumluluğunu yüklenmemek, çarpıtmak ve bilgiyi manuple etmek gibi aldatici tekniklere başvurmadır.

Bu taktikler kısa dönem için başarılı olsa da uzun dönemde kronikleşme yaratıp patolojiye sürükleyeceği için, tansiyon gerici ve risk almayı azaltıcı teknikler olarak algılanmakta ve gerek kuruma gerekse bireye zarar veren teknikler kategorisine girmektedir.

E- Politik Davranışın Eleştirisi

Politik davranışlar ve politik tekniklerin etik olup olmadığı yada ne kadar etik olabirliği hala tartışma konusu olarak devam etmektedir.

Konuya eleştirel perspektiften yaklaşırsa hiç şüphe yok ki, kanıtları ile birlikte söyleyecek çok söz vardır. En azından politik davranışları olumlayanlar ve bu konuda farklı teknikleri önerenler, küreselleşme ile yaygınlaşan neo-liberal sistemin pekiştiriliğinin çığırkanlığını yapmaktadırlar. Bir yandan; böyle davranırsanız, örgütünüz etkin ve verimli olur, kaliteli hizmet üretimi ile rekabette yerinizi alırsınız denilmektedir ve üyelere de kişisel kazanç elde edebilir, kariyerde ilerleyebilir, performansta başarı sağlayabilirsiniz, iyi bir imajınız olur ve şans kapınızı açık tutarsınız, mesajı ile özne kimliklerin, sanallaşarak içi boşaltılmaya çalışılmakta, diğer taraftan da; sistemin ideolojisini ve toplumsal iktidar yapılarını inşa edilip, tekrar tekrar üretmektedirler. Bu yolla rıza üretilerek (uyum) toplumsal bütünleşme sağlanmaya çalışılmaktadır (Gramsci, 1987: 77).

Diğer taraftan; neo-liberal sistemin savunucuları da politik davranışlara olan utilitarist (faydacı) felsefeden yaklaşmakta, ancak işin vahametinin farkında olmaları nedeni ile en azından bu işe bir standart aramaktadırlar. Onların söylemine göre de (Pehlivan 2002, 25-34) politik davranışa adalet ve haklar kapsamında yaklaşmak problemi çözmeye katkı sağlamaktadır.

Açık anlatımla, yönetsel yada grupsal çıkar ve fayda motivini temel alan bir politik davranış, örgütün amaçlarını dışlamıyorsa, bireylerin haklarına saygılı ise ve adil ve eşitlikçi bir biçimde dağılım gösteriyorsa desteklenmeli ve uygulanmalıdır

F- İzmir Yazılı Basın Örgütlerinde Bir Araştırma

Üzerinde durulan konu hakkında İzmir yazılı basın örgütlerinde, ulusal yerel farklılığı temelinde, işgörenleri politik davranışa iten etkenler, uygulanan politik strateji ve

teknikler ile bunların güçle olan bağlantısını saptamak amacı ile bir alan araştırması yapılmıştır.

Araştırmada koşulsallık kuramı temel alınmıştır (Koşulsallık kuramına göre örgütlerin formel ve informel biçim ve davranış örüntüleri, dış ve iç çevresel etkenlerin karşılıklı etkileşimine göre belirlenmekte ve konjonktüre bağlı olarak değişim göstermektedir).

Araştırma; İzmir'deki ulusal gazetelerde görev yapan 50, yerel gazetelerde çalışan 75 olmak üzere toplam 125 fikir üreticisini kapsamaktadır. Sadece İzmir bölgesini ilgilendirdiği için genelleme yapılamaz.

Anket ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırmada toplam 40 soru sorulmuş ve sorular tutum ölçeği formatında hazırlanmıştır.

Elde edilen veriler, istatistiki programla değerlendirilmiştir (geçerlik güvenirlik, soruları gruplamak için faktör analizi, frekans dağılımı, χ^2 ve farklılık için t tabloları ve ilişkileri belirlemek için korelasyon tekniğinden yararlanılmıştır.)

Bulgular

- 1- Bulgularda ulusal ve yerel farklılığını ortaya çıkaracak **t** ve **Ki-Kare** tabloları anlamlı sonuç vermediği için değerlendirme de toplam veriler dikkate alınmıştır.
- 2- Sadece yerel gazetelerde; Politik davranışla, yöneticinin uyguladığı (ceza-ödül, yasal, uzmanlık, referans, gizil) gücü arasında pozitif ilişki olduğu (0.05 aralık derecesinde $r=0.229^*$ p: 0.048) saptanabilmektedir. Bu durumda en çok, ödüllendirici gücün, politik davranışı körüklediği saptanmıştır.

Ulusal gazetelerde güç ilişkisi ile politik davranış ve teknikler arasında herhangi bir istatistiki ilişkiye rastlanılmamıştır.

- 3- Yöneticiye bağımlı olma nedenlerini saptayabilmek için üç grup soru hazırlanmıştır (Dış çevresel belirsizlikler, yöneticinin kaynakların elinde olması ve işgörenin alternatif kaynaklara sahip olmayışı) bağımlılığı sağlayan faktörlerle ilgili ulusal ve yerel basın arasında **t** ve **Ki-Kare** tablolarında bir farklılaşma yoktur. Bu nedenle toplam değerler değerlendirmeye alınmıştır.

Ancak yöneticiye bağımlı olma nedeni ile işgörenleri politik davranmaya iten faktörler arasında 0.05 aralık düzeyinde $p=0.001$ pearson 2 tailed r de (korelasyonda) $r=0.198^*$ pozitif ilişki saptanmıştır. Gene yöneticiye bağımlı olma nedeni ile işgörenlerin uyguladığı politik teknikler arasında 0.01 düzeyinde, $r=0.364^{**}$ yüksek bir pozitif ilişki bulunmuştur. Açık bir anlatımla bağımlılık nedeni arttıkça, işgörenin politik uygulamaları ve bu uygulamada kullandığı tekniklerde artmaktadır.

Tablo 1: İşgörenleri Politik Davranmaya İten Bireysel Faktörler

Politik Davranışlar	Tamamen Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Hiç Katılmıyorum %
Beklenti ve amaçları gerçekleştirmek	8.0	13.6	8.0	44.0	26.4
İş bulmada alternatif eksikliği	14.4	25.6	5.6	37.6	16.8
Güç ve iktidar isteği	11.2	34.4	16.0	27.2	11.2
Kendine güven yetersizliği	27.2	31.2	13.6	16.1	12.0

Cronbah $\alpha= 0.8186$

Tablo 2: İşgörenleri Politik Davranmaya İten Örgütsel Faktörler

Politik Davranışlar	Tamamen Katılıyorum %	Katılıyorum %	Kararsızım %	Katılmıyorum %	Hiç Katılmıyorum %
Kaynak yetersizliği	8.0	27.2	12.8	36.8	15.2
Güven ortamının olmayışı	5.6	12.8	19.2	33.6	28.8
Rol belirsizliği	4.8	27.2	8.0	28.8	31.2
Performans değerlendirme yoksunluğu	4.0	16.8	12.8	28.8	37.6
Aşırı iş yükü	7.2	26.4	21.6	26.4	18.4
Kariyerde ilerleme	10.4	24.0	20.8	23.3	21.6
Birinin kazancının, diğerinin kaybı olması	7.2	28.0	13.6	29.6	21.6
Karar sürecinin demokratik oluşu	27.2	27.2	16.8	16.8	12.0

Cronbah $\alpha= 0.7400$

Tablo 3: İşgörenlerin En Çok Uyguladığı Politik Davranış Taktikleri

Politik Davranış Taktiği	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	%	%	%	%	%
Yöneticiyi (İç – Dış çevre) Eleştirmek	12.0	22.4	15.2	32.0	18.4
Hiyerarşiyi atlayarak Üst makamla ilişki kurmak	6.4	25.6	16.8	32.0	19.2
Gruplaşarak, grupla mücadele vermek	7.2	17.6	16.8	40.0	18.4
Dış kurumlarda önemli kişilerle bağlantı kurmak	3.2	23.2	18.4	32.8	22.4
Kazancı için uyum göstermek	7.2	15.2	14.4	49.6	13.6
Sık sık özür dilemek	14.4	32.0	16.0	24.8	12.8
Mazeret göstermek	11.2	24.8	15.2	33.6	15.2
Herkezin kendisini desteklediğini ima	8.0	24.0	16.8	36.0	15.2
Pohpohlamak	18.4	24.0	16.8	23.2	17.6
Hediye, yemek ve bg. vermek	22.4	36.8	15.2	18.4	7.2
Kırgın ve küskün davranmak	22.4	41.6	19.2	9.6	7.2
Kesinlikle kayıtsız ve ilgisiz davranmak	29.6	31.2	24.0	9.6	5.6

Cronbah α = 0.8890

Tablolar incelendiğinde işgörenin uyguladığı politik davranış tekniğinin proaktif (yani kendi çıkarlarının savunusunu etkin yapamadığı) nitelikli olmayıp reaktif nitelik tanıdığı

söyleyebiliriz. Bunlar içinde en yaygın olanı sırası ile kırgın ve küskünlük %64, kayıtsızlık ve ilgisizlik (%60.8), hediye vermek %59.2 gelmektedir.

Bulgular daha önce söz edilen, bireysel özelliklerle ilgili öz güven eksikliği ile örtüşmektedir.

İşgörenleri politik davranmaya iten en önemli nedenlerin başında kendine güven yetersizliği gelmektedir (%58.4).

Örgütsel faktörler arasında ise en önemli nedenleri başında karar sürecinin demokratik olması gelmektedir %54.4 diğer örgütsel nedenlere katılım %30'ların altındadır.

Tablolar izlendiğinde kuramsal kısımda belirlenin tersine, bireysel özelliklerin, örgütsel nedenlere göre daha önde gittiği görülmektedir. Bu durum sistemin özne bireyleri nesne yada içi boşalmış bireyler olarak inşa ederken, içine girilen değerler karmaşasından kaynaklanabileceğini ve bireyleri yabancılaşma içine sürüklediği şeklinde yorumlanacağı kadarda, sosyalizasyon sürecindeki sosyal psikolojik yetersizliğinden de kaynaklanabileceği sanısını uyandırmaktadır. Bunun için daha derinden analizlere gereksinim vardır.

Görüldüğü üzere bulgu sonuçları 1980 sonrasında ülkemizde yükseliş trendine geçen neo-liberal, değerleri içselleştirilme sürecinin sancılı geçtiğini göstermektedir. Bulgular koşulsallık kuramını doğrulamaktadır.

Sonuçlar

Politik davranışlar her örgütün doğal gerçeği olmakla birlikte içinde bulunan konjonktüre göre farklılaşmaktadır. Çünkü dış çevresel etkenler, örgütsel çevre ve bireysel özelliklerin karşılıklı etkileşimi ile form almaktadır.

Günümüzün küreselleşen ortamında etik boyutu tartışma götürmekle birlikte, sistemin bir gereği olarak yüceltilen değerler olarak görülmektedir. Örgütsel politik davranışın dış çevreye uyum sağlamada, örgütün etkinliğini ve verimliliğini artırmada, iş görene; performansta ve kariyerde ilerleme ve ücret artışı sağladığı ifade edilmekle birlikte, yapılan sosyal psikolojik araştırmalar, politik davranışın işgörende doyum düzeyi ile ters ilişkisinin olduğunu da altını çizmektedirler.

Olumlu ve olumsuz biçimleri, proaktif ve reaktif teknikleri olan politik davranışların, İzmir’de yazılı basın örgütlerindeki yaygınlığını ve uygulanırlığını saptamak amacı ile yapılan araştırma bulgularının sonuçları şu şekilde özetlenebilir.

Ulusal ve yerel yazılı basın örgütlerinde uygulanan politik davranış nedenleri ve politik davranış teknikleri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır.

Sadece yerel basın örgütlerinde yönetsel güç biçimi ile politik davranışlar ve politik davranış teknikleri arasında (pozitif korelasyon) ilişki saptanmış, ulusal basında saptanmamıştır.

Gene bu kurumların her ikisi içinde (ulusal-yerel) yönetsel bağımlılık düzeyi ile politik davranış ve teknikleri arasındaki ilişki düzeyi oldukça yüksek çıkmıştır.

Ulusal ve yerel basında işgörenlerin politik davranışlarının ve kullandıkları politik teknikler, örgütsel olmaktan çok, (bireyin özgüven eksikliğine bağlı) bireysel niteliklidir.

Kullanılan teknikler proaktif nitelikli olmaktan çok, reaktif nitelik göstermektedir. İşgörenlerin yabancılaşmanın eşiğinde olduğunu düşündürmektedir.

Kaynakça

- ASHFORTH, B ve LEE T. (1990). "Defensive Behavior in Organizations, Human Relations," July.
- BAŞARAN, E (1992). "Yönetimde İnsan İlişkileri," Ankara: Gül Yay.
- BORMANN, E (1999). "Small Group Communication Harper and Row," New York.
- CONRAD, C (2000). "Strategic Organization Communication," Harcourt Brace Coll Pub. NJ.
- GRAMSCI, A (1986). "Prison Notebook," Çev., Kenan Somer, "Hapishane Defteri" İstanbul: Onur Yay.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç (2002). "Yeni İnsan ve İnsanlar," İstanbul: Evrim Yay
- KEANE, J (1994). "Demokrasi ve Sivil Toplum," Çev., Necmi Erdoğan, İstanbul: Ayrıntı Yay.
- KÜÇÜK, M (1993). "Medya, İktidar," Ankara: İdeoloji Ark Yay.
- LUTHANS, F (2001). "Power and Politics," N.J.: Prentice Hall Englewood Cliffs,
- MYERS, D (1990). "Social Psychology," N.Y.: Mc Graw Hill.
- PFEFFER, J (1998). "Managing with Power," Boston: Harward Business School Press.
- ROBBINS, S (2003). "Organizational Behavior," N.J.: Prentice Hall,
- ROBBINS, S ve HUNSAKER P. (1996). "Training in Interpersonal Skills," N.J.: Prentice Hall
- PEHLİVAN AYDIN, İ (2002). "Yönetimsel Mesleki ve Örgütsel Etik," Ankara: Pegem Yay.
- ROSENFELD, P (1989). "Impression Management in the Organization," N.J.: Hillscale,
- REITZ, J (1997). "Behavior in Organization," Irwin Homewood III.
- TOFFLER, A (1990). "Power Shifts in The Workplace," Aktaran Fred Luthans. "Organizational Behavior," Eng. N.J.